

“Gác Cu”

• LKT

Xin các AH đừng nóng lòng muốn biết “gác cu” là cái gì đây và cũng xin đừng đoán bậy bạ. Nguyên là AH Bửu Hiệp từ Sacramento, gửi cho tôi một phong thư dày, mở ra thấy hai bài đánh máy trên mấy trang giấy, bài đầu “Gặp Cô Đào Cũ” là một bài hát Cô Đào của Dương Khuê, với những nhận xét bình phẩm về văn chương, tình tứ. Có lẽ bài này trên Lá Thư ??? đã có đăng. Bài sau là một câu hỏi của mẹ Hiệp về “4 việc không nên làm”... nguyên văn như sau:

BẠN NGHĨ THẾ NÀO?

Ở đời có 4 việc không nên làm, hoặc có làm thì nên thận trọng. Bốn việc ấy là: làm mai, lãnh nợ, gác cu, cầm châu.

1. Làm mai là giới thiệu người này cho người khác để cho họ đi đến hôn nhân.

2. Lãnh nợ là gánh giùm món nợ của người khác, đứng ra bảo lãnh cho họ và nếu họ không trả được thì mình trả thay.

3. Gác cu là để một con cu mái trong lồng để dụ con chim trống và mình ngồi dưới gốc cây, chờ sẵn, để bắt con chim trống kia.

4. Cầm châu trống một màn hát bộ, hay hát cô đào. Cần nhịp trống theo một quy tắc. Nếu nhịp sai, người hát không hát được, người hát mất hết hứng thú và màn hát tẻ nhạt, khó chịu.

Bạn nghĩ sao về câu số 3, gác cu? Vì sao

không nên làm và nếu làm thì phải thận trọng.

Về bài “Gặp Cô Đào Cũ” xin quý AH đàn anh Nguyễn Mạnh Hoàn, AH Vũ Bá Đình, AH Đào Trọng Cương... luận đàm thêm.

Tôi xin mạn phép bàn về chuyện “Gác Cu” của mẹ Hiệp, mẹ thắc mắc vì sao không nên làm việc “gác cu”.

Danh từ “gác cu”, nếu không có giải thích trên đây thì ít ai hiểu rõ, người ta gác cửa, gác cổng, gác nhà tù, trại giam... ít nghe ai nói “gác cu” bao giờ. Gác đây là canh gác hay gác có nghĩa là treo lên, gác ngang qua, và mấy ai hiểu “cu” là gì nếu không nói rõ là con chim cu, một loài chim có tiếng gáy trầm bổng như tiếng nhạc quyến rũ chim đồng loại, khác giống, bay lại gần. Bàn về việc “gác cu” mà không hiểu thú tiêu khiển “đánh cu” ở thôn quê thì có thể có sự hiểu lầm không hay: “gác cu” thì cuộc đời tàn tạ mất rồi! Vậy xin bàn về chuyện “gác cu” theo giải thích của mẹ Hiệp. Người gác cu sau khi treo lồng chim lên cành cây, trong lồng có con chim cu mái, tìm một nơi có bóng mát ngồi mà đợi, mắt nhìn về phía lồng cu, tai lắng nghe cu gáy hướng nào, phải giữ im lặng, không cử động để chim cu trống khỏi thấy, khỏi sợ. Ngồi như vậy hàng giờ, có khi cả buổi, khát nước, đói bụng cũng ráng đợi. Trên lồng chim có một cái lưới, hễ có chim bay đến đậu trên lồng thì lưới sập xuống như cái bẫy, chim bị kẹt không bay đi được, thế là người gác cu lấy cây sào dài đưa lồng cu xuống, bắt được chim cu “sa bẫy”. Niềm vui được cu, bù đắp lại phần nào công lao khó nhọc. Đánh cu hay gác cu là một thú tiêu khiển của những người khá giả ở thôn quê, và cũng là một nghệ thuật chơi chim cu từ cái lồng cu phải bóng bẩy, thanh tao, đến con chim mỗi phải có giọng gáy quyến rũ, từ chỗ ngụy trang cái lưới cho khéo để chim ở ngoài không thấy, đến thức ăn thức uống của chim đều phải công phu. Đánh cu có kết quả nhiều là nhờ ở lựa chọn chim mỗi, cu mái trong lồng phải “tài sắc vẹn toàn” gáy ví von, lông có cườm ở cổ màu sắc đẹp đẽ, xem cườm ở lông chim họ biết được cu gáy hay hay dở, cũng như thầy tướng xem cặp giò của phái nữ vậy (Về khoa xem tướng xin AH TND bổ túc thêm). Cu mỗi cũng như cô đào hát rất quan trọng cho thú chơi.

Một thú tiêu khiển như thế sao lại không